

Durmuş Hocaoğlu

Cumhurbaşkanlığı Oylamasındaki Dilemma

Yeniçağ, “Analiz” ., 19 Ekim 2007, Cuma., s.08
“Analiz” Sıra No: 580; 2007-095; Ekim-08

YENİÇAĞ

Türk seçmeni bu Pazar günü, son son üç ay içerisinde ikinci defa olarak sandığa gidecek ve Cumhurbaşkanı seçiminin değişimini öngören Anayasa tâdilâtını oylayacak. Konu herkesçe mâlûm: Cumhurbaşkanı ikinci seçmen (müntehib-i sâni) mevkiindeki milletvekilleri tarafından mı seçilmeli, yoksa birinci ve aslî seçmen (müntehib-i evvel) mevkiindeki “millet”in kendisi, bizzat kendisi tarafından mı? Sonu başından belli olan bir seçim olduğunu tereddütsüz söyleyebiliriz. Muhtemelen bundan dolayı olsa gerek, Temmuz seçimlerindeki heyecânın gölgesi bile yok; câzibesiz bir seçim ortamı olduğu ap-açık. Lâkin, yine de, ilgi ve heyecan uyandırmamakla berâber, oylamaya iştirâkin düşük çıkacağına pek de ihtimâl veremiyorum.

İmdi, kabûl etmek lâzım ki, hakîkaten ciddî ve hayâtî bir mevzû ile karşı-karşıyayız. Zira en az 27 Mayıs darbesinden bu yana geçen, darbelerle dolu *yaralı demokrasi tarihimiz* göz önüne alındığında dahi, her cumhurbaşkanı seçiminin bir krize dönüştüğünü bilmeyen yok bu memlekette ve yine hâkezâ, aynı bu memlekette sürekli yaşanan bu kriz hâlinin sebebini de bilmeyen yok; gayet basit ve açık, ama vicdanlarda sindirilmesi ve ahlâken meşrûlaştırılması kaabil olmayan bir sebep: Millet ile organik bağı zayıf olan, Millet’i, henüz kâfi derecede rüştüne ermiş, doğru ile yanlış arasındaki farkı tam fark eden, yeter derecede kemâle ermiş, temyiz kaabiliyetini noksansız hâiz olan zîşuur bir kitle olarak kabûl etmekte zorlanan jakoben zihniyetin, seçimlerde teşekkül eden millî irâdeyi, yâni daha açık ifâdesiyle Millet’in siyâsî irâdesini, kemâlatta noksan addettiği için, bir nebze olsun dengeleyebilmek maksadına mâtûf olarak zora dayalı kaba müdâhaleleri bu kriz hâlinin tek ve biricik müsebbibidir.

Ve fakat yine bu sürekli kriz hâlinin bu defa pek az bilinen bir sebebi de, bu müdâhaleci zihniyetin, demokratlaşmakta yeter derecede başarılı olamayan “cumhuriyetçi” zihniyetin bir ürünü olmasıdır.

Bu noktada bir cümle ile de olsa, çok kısaca, cumhuriyetçi teori ile demokrat teoriye temas edecek olursak, P. Pettit’in ifâdesiyle, “*cumhuriyetçi gelenek demokratik katılımın değerini ve önemini takdir etmekle birlikte, ona temel bir değer atfetmez*”[*] diyebiliriz: İşte problem buradan neş’et etmekte ve bu noktadan hareket edenler ‘kendilerinin lüzum gördüğü’ gördüğü hâllerde demokratik katılımı bir kenara atarak siyâset arenasına doğrudan ya da dolaylı yollarla müdâhalede bulunma hakkını ellerinde tutmayı sürdürmek istemektedirler. Tabiatıyla demokrasi kusursuz bir rejim değildir; çünkü evvelen kusursuzluk – mutlak manâsıyla - Allah’a mahsustur ve sâniyen insânî kontekstte de değildir; çünkü “demos” kusursuz olmadığı gibi, demokratik irâdenin tecellîsi de platonik demokratların müdâfaa ettiklerinin aksine, pür ahlâkî de değildir ve kezâ, birçok hâlde, bilhassa kitlevî neşir organlarının adetâ birer beyin yıkama

makinalarına döndüğü günümüz şartları müvâcehesinde tam ve kâmil mânâda bir millî irâdenin teşekkül ve tecellî edebileceğinden de söz edilemez; ancak, yine de, demokrasinin özü demek olan Büyük Kitle'nin "kollektif bilinci"ne ve o bilincin teşahhus etmesi demek olan millî irâdeye öncelik vermenin daha sağlıklı olacağı da vâzih olsa gerektir.

O hâlde, hem yarım asrı bulan bir müddetten beri süreklilik – mühendislik tâbiriyle, bir 'sürekli hâl rejimi' vasfı - kazanmış bulunan bu kriz hâlinin sonlandırılması ve hem de bunabağlı olarak, siyâsî kararın, siyâsî irâdenin aslî melcei olan Millet'e iâdesi için oylamaya evet denmesi lazım gelmektedir diyebiliriz.

★ ★ ★

Ne var ki yine de mes'ele bu kadar basit değil; çünkü bu defa da, millî irâdenin asıl tecelligâhı mâhiyetindeki Meclis'in ehemmiyetsizleştirilmesi ve Cumhurbaşkanlığı veya Başbakanlık makamlarının aşırı derecede güçlendirilmesi ile, "tek adam" yönetimlerinin zuhur etmesine kapı açılmış olacaktır.

★ ★ ★

Şu hâlde ortada bir dilemma bulunmaktadır; öyle ise ne yapmalı?
Bunu da nasip olursa Pazar günü konuşalım: Tam da oylama günü.

[*] Philip Pettit., *Cumhuriyetçilik, Bir Özgürlük ve Yönetim Teorisi (Republicanism, A Theory of Freedom and Government, 1997).*, Çev.: Abdullah Yılmaz., Ayrıntı Yay., İst., Ocak 1998, s.28

